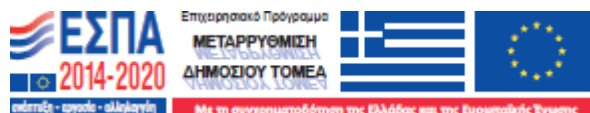

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
& ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ*	ΚΣΤ' «Αλέξανδρος Σβώλος»
ΤΜΗΜΑ*	
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΦΑΣΗ*	Α' Ειδική
Τίτλος Μαθήματος / Εργαστηρίου*	Πολιτική Φιλοσοφία: Ο ρόλος της Διοίκησης στο σύγχρονο κράτος
Κωδικός Μαθήματος / Εργαστηρίου*	
Σύντομη Περιγραφή Μαθήματος / Εργαστηρίου	
Συνολικές Ώρες	21
Στόχος Μαθήματος	<p>Να κατανοήσουν οι σπουδαστές και οι σπουδάστριες της Σχολής την αποστολή και τους στόχους της δημόσιας διοίκησης, τη σχέση της με το κράτος και τις λειτουργίες του, καθώς και με τη δημοκρατία. Θα πρέπει να διδαχθούν το πώς καθορίζεται η δημόσια διοίκηση από την αρχή του γενικού συμφέροντος, αλλά και το πώς συνδέεται με τα πολιτικά δικαιώματα, όπως και με την έννοια της πολιτικής υποχρέωσης. Θα πρέπει, επίσης, να διδαχθούν και να μάθουν πώς σχετίζεται η δημόσια διοίκηση με τη φύση της κυριαρχίας στη συνταγματική, δημοκρατική πολιτεία, καθώς και το πώς τα επιτελικά της στελέχη θα αντιμετωπίζουν προβλήματα εφαρμογής του νόμου, σε σχέση με τους μείζονες σκοπούς του κράτους, όπως αυτή απορρέουν από την ίδια τη διαμόρφωση του κρατικού φαινομένου. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να διδαχθούν και να κατανοήσουν τη σχέση ανάμεσα στη δημόσια διοίκηση, την κρατική κυριαρχία, τη λαϊκή κυριαρχία, τα δικαιώματα και την πολιτική ιδιότητα. Θα πρέπει να κατανοήσουν τη σχέση φιλελευθερισμού και δημοκρατίας, πολιτικού και οικονομικού φιλελευθερισμού, τη σχέση ελευθερίας και ισότητας, τη σχέση ατομικής και πολιτικής ελευθερίας, ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Ακόμη, θα πρέπει να εμβαθύνουν το πώς συνδέεται η αρχή του γενικού συμφέροντος, που είναι η καθοδηγητική αρχή της δημόσιας διοίκησης, με τον δημοκρατικό ρεπουμπλικανισμό,</p>

* Τα πεδία συμπληρώνονται από την ΕΣΔΔΑ

τη ρεπουμπλικανική-πολιτική σημασία της ελευθερίας και την αρχή της πολιτικής αυτονομίας. Τα παραπάνω θα πρέπει να συσχετιστούν με τη σύνδεση δημόσια και ιδιωτικής σφαίρας, πολιτικής και οικονομίας, πολιτικής κοινωνίας και αγοράς. Για τους παραπάνω λόγους, θα πρέπει να διδαχθούν την ιστορική ανάδυση και διαμόρφωση του κράτους και τη διαφορά του σε σχέση με την έννοια της πόλεως ως προς τον σκοπό τους, δηλαδή τον σκοπό της πόλης που ήταν το κοινό αγαθό και η αυτοκυβέρνηση των πολιτών, δηλαδή η ουσιαστική άσκηση της πολιτικής αρετής, και τον σκοπό του κράτους που ήταν η κατοχύρωση της ασφάλειας. Συνεπώς, τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης θα πρέπει να γνωρίζουν την αυταξία της πολιτικής αρετής, αλλά και τη διαμόρφωση της έννοιας, καθώς και τις διαφορετικές νοηματοδοτήσεις της σε αντίστοιχα πλαίσια, όπως, π.χ., η πολιτική αρετή στον ‘Πολιτικό’ του Πλάτωνα, στα ‘Πολιτικά’ του Αριστοτέλη, στις ‘Διατριβές στα πρώτα Δέκα βιβλία του Τίτου Λίβιου’ του Μακιαβέλλι, στο ‘Πνεύμα των Νόμων’ του Μοντεσκιέ, καθώς και στο ‘Κοινωνικό Συμβόλαιο’ του Ρουσσώ, αλλά και την πολιτική φιλοσοφία του Καντ και του Μίλλ. Ως προς την τελευταία, έχει σημασία να τονισθεί η συνεξέτασή της με τον δημοκρατικό ρεπουμπλικανισμό του Ρουσσώ, αλλά και με την κριτική του Μαρξ στη «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη», η οποία θέτει ως αντικείμενό της όλη τη φυσικοδικαική παράδοση, και ο δημιουργικός συνδυασμός των αρχών του πολιτικού φιλελευθερισμού και της δημοκρατίας, που επέτρεψε στον Μίλλ, χωρίς να υιοθετήσει τη διάκριση δύο ειδών ελευθερίας, δηλαδή ελευθερίας των αρχαίων και των συγχρόνων, θετικής και αρνητικής ελευθερίας, εμπνεόμενος από τη άμεση πολιτική συμμετοχή της αρχαίας δημοκρατίας, να στηρίζει την αντιπροσωπευτική δημοκρατία, προκρίνοντας ως προϋπόθεση για αυτό την εδραίωση των διαβουλευτικών θεσμών, καθώς και της δημόσιας χρήσης του λόγου, με την πολιτική παιδεία και τη διαφύλαξη του προσωπικού αυτοκαθορισμού στην προοπτική της συλλογικής, πολιτικής αυτονομίας, που, στο ύστερο έργο του, τον έφερε κοντά στο ιδεώδες του δημοκρατικού σοσιαλισμού. Στην αντίθετη περίπτωση, τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης δεν θα έχουν βαθιά γνώση ως προς τι ακριβώς είναι αυτό το οποίο απειλεί η ύπαρξη και η βαθιά διεύθυνση του φαινομένου της διαφθοράς, που σημαίνει ότι, εάν διαφθείρεται η δημόσια διοίκηση, που υπάρχει και ασκείται στο όνομα του γενικού και δημόσιου συμφέροντος και της ισοπολιτείας, τότε γιατί να μη διαφθαρούν τα πάντα, όλοι και όλες; Η παραπάνω προβληματική θα πρέπει να εκταθεί διδακτικώς μέχρι τις σύγχρονες θεωρίες δικαιωμάτων, ελευθερίας και ισότητας, όπως του Ρωλς και του Ντουόρκιν, αγγίζοντας τους θεμελιώδεις πυλώνες του πολιτικού φιλελευθερισμού, ο οποίος πρεσβεύει την ισόρροπη σχέση ελευθερίας και ισότητας, αλλά και τη σχετική θεώρηση του προηγούμενου αυτών Νορμπέρτο Μπόμπιο. Τέλος, οι σπουδαστές και οι σπουδάστριες θα πρέπει να εξοικειωθούν με τον χειρισμό

	<p>προβλημάτων όπως η σύσταση και λειτουργία του κρατικού φαινομένου, σε σχέση με τη δημοκρατία, και η σχέση και των δύο με το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, που λαμβάνει τα γνωρίσματα της διεθνοποίησης και της διακρατικότητας, αλλά και της δομής και των προβλημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε σχέση με την έκπτωση της αξίας και της σημασίας που είχε η δημοκρατική διάπλαση βούλησης και απόφασης.</p>
Ειδικοί στόχοι:	
1. Γνώσεις	<p>Άσκηση, κατανόηση, εμβάθυνση και γνώση των κύριων προβλημάτων και θεματικών της Πολιτικής Φιλοσοφίας, ιδίως σε σχέση με τους σκοπούς της δημόσιας διοίκησης και της λειτουργίας του κράτους, σε σχέση με τους σκοπούς της δημοκρατίας και της αρχής του γενικού συμφέροντος, που συνιστά καθοδηγητική αρχή για τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, αλλά και κανονιστικό γνώμονα για την άσκηση της κυριαρχίας στη δημοκρατία.</p> <p>Όλα αυτά θα πρέπει να υπαχθούν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Αυτό περιλαμβάνει την εξέταση των προβλημάτων από την Πολιτική Φιλοσοφία της αρχαιότητας μέχρι τις σύγχρονες θεωρίες, όχι ως ιστορία των ιδεών, αλλά μέσα από την εξέταση συγκεκριμένων προβλημάτων. Για παράδειγμα το τι είναι η πολιτική ως προς την άσκηση της κυριαρχίας και τη διάκριση των πολιτευμάτων ξεκινά από τον «Πολιτικό» του Πλάτωνα, συστηματοποιείται στο τρίτο βιβλίο των «Πολιτικών» του Αριστοτέλη και η τελευταία αυτή πραγματεία διατρέχει τη ρωμαϊκή σκέψη, τον σχολαστικισμό την αναγεννησιακή φιλοσοφία, την πρόιμη νεωτερικότητα, τον Μοντεσκιέ και τον Ρουσσώ μέχρι και τις σύγχρονες θεωρίες περί κυριαρχίας. Αυτό δεν θα εξεταστεί ως ιστορία των ιδεών, αλλά ως συστηματικές προσεγγίσεις του ίδιου προβλήματος και των αναδιατυπώσεων του από τότε που τίθεται μέχρι σήμερα. Ας δούμε ένα ευρύ πλαίσιο που να αναδεικνύει πτυχές της σύγχρονης προβληματικής ως προς τη σχέση κυριαρχία και λειτουργιών του κράτους, δηλαδή του κύριου ζητήματος της δημόσιας διοίκησης και των σκοπών χάριν των οποίων αυτή ασκείται: Η λαϊκή κυριαρχία, ως κανονιστική αρχή της δημοκρατίας και η συντακτική εξουσία ως εκδήλωση της κυριαρχικής βούλησης του υποκειμένου «λαός», με την πολιτική σημασία του, που αυτοαναγορεύεται σε φορέα της κυριαρχίας αλλά και συντακτικό υποκείμενο που, κατά την άσκηση της συντακτικής του εξουσίας, συντάσσει το Σύνταγμα, άρα θέτει συνταγματικούς περιορισμούς στην ίδια την κυριαρχία του, είναι συναφείς έννοιες. Αυτή η πρόταση ήταν επίτηδες μακροσκελής. Η ανάλυσή της στα μέρη που την συναποτελούν αντιστοιχεί στην πραγμάτευση του προβλήματος, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μαθήματος. Η λαϊκή κυριαρχία και η συντακτική εξουσία, όπως ορίστηκαν παραπάνω, είναι έννοιες ουσιαδώς συναφείς. Η μεθοδολογικώς ευχερής πραγμάτευση της σχέσης δημόσιας διοίκησης, δημοκρατίας και λειτουργιών του κράτους είναι αδύνατη έξω από αυτή τη νοηματική συνάφεια. Αυτή τη γνώση πρέπει να την</p>

εμπεδώσουν οι σπουδαστές, αλλιώς δεν θα καταλάβουν ότι το αν η δημόσια διοίκηση λειτουργεί καλά ή όχι εξαρτάται από το αν λειτουργεί σύμφωνα με τους σκοπούς της. Οι σκοποί της που συνιστούν και το αξιολογικό μέτρο των λειτουργιών της χαλκεύονται μέσα στην ανωτέρω εννοιολογική συνάφεια. Για να γίνει σαφέστερο, ας στο σκεφτούμε αντίστροφα: Θα ήταν δυνατό οι σκοποί της δημόσιας διοίκησης να τίθενται άσχετα προς το πολίτευμα και το κρατικό φαινόμενο; Ποιος θα τους έθετε, με ποια κανονιστική δικαιοδοσία και αρμοδιότητα και τι θα υπηρετούσαν; Ας δούμε, τώρα, σημαίνουσες διαστάσεις αυτού του προβλήματος: Είναι θεμιτή η συνεκδοχική χρήση αυτών των δύο εννοιών; Για παράδειγμα, αν εκλάβουμε ως δεδομένη τη λογική και πραγματική προτεραιότητα του υποκειμένου «λαός», ως φορέα της κυριαρχίας και συντακτικού υποκειμένου, τότε τον αναγνωρίζουμε ως προδιαμορφωμένο συλλογικό υποκείμενο, σε σχέση με το Σύνταγμα. Το τελευταίο θα είναι δημιούργημα, αποτέλεσμα της συντακτικής εξουσίας αυτού του υποκειμένου και, συναφώς, νομιμοποιούμενο κατά τη δημοκρατική αρχή. Ας δούμε, τώρα, μια πρώτη σημαντική δυσκολία αυτής της θεώρησης, που αγγίζει το πρόβλημα των σκοπών της δημόσιας διοίκησης: Πώς μπορούμε να συλλάβουμε και να κατανοήσουμε και – κυρίως – να δικαιολογήσουμε ένα τέτοιο υποκείμενο, όπως ο «λαός», στην παραπάνω θεώρηση, που να έχει τέτοια δικαιοπαραγωγική δυνατότητα, συνυφαινόμενη με τη δημοκρατική αρχή, χωρίς να μπορούμε να δικαιολογήσουμε τους θεσμικούς όρους που θα εξασφαλίζουν τη συγκρότησή του, ώστε να μπορεί το υποκείμενο «λαός» να εκδηλώσει την κυριαρχική του βούληση, και να γίνει ο «κυρίαρχος λαός», αλλά και τη συντακτική εξουσία ως συντακτικό υποκείμενο του δημοκρατικού Συντάγματος; Επιπλέον, πώς θα συλλάβουμε αυτούς τους θεσμικούς όρους και τις εσωτερικές συναρθρώσεις τους, χωρίς να εννοήσουμε μια προ του Συντάγματος προϋπάρχουσα έννοια του λαού; Ας δούμε τώρα δύο διαφορετικές, αλλά όχι και αντίθετες, προσεγγίσεις του προβλήματος:

A. Εάν πούμε ότι όλα αυτά μπορούμε να τα συλλάβουμε και δεν υπάρχει πρόβλημα, τότε καταλήγουμε στο να πούμε ότι η κυριαρχία, που μας ενδιαφέρει, εφόσον, χωρίς αυτή, δεν είναι κατανοητό πώς ορίζονται οι σκοποί τους οποίους θα πρέπει να υπηρετεί η δημόσια διοίκηση, θα συνίσταται στη δυνατότητά της να αυτοπεριορίζεται, δηλαδή να έχει τέτοια ισχύ, ώστε μόνο αυτή να μπορεί να θέσει όρια στην εκδήλωσή της. Συνεπώς, η συντακτική εξουσία, οριζόμενη με αναλογικό συλλογισμό ως προς την κυριαρχία, θα ορίζεται ως η κύρια και πρωτογενής εκδήλωση της κρατικής εξουσίας.

B. Ας δούμε, τώρα, και μια δεύτερη προσέγγιση, που συνιστά εναλλακτική προσέγγιση στον χειρισμό του προβλήματος, σκεπτόμενοι ότι οι σπουδαστές θα κατανοήσουν το πρόβλημα και την καθοριστική σημασία του ως προς τον ορισμό των σκοπών της δημόσιας διοίκησης, και θα μπορούσε, μαζί και με άλλες, να αποτελέσει αντικείμενο ουσιαστικής και

απαραίτητης γνώσης του μαθήματος: Για να λύσουμε το πρόβλημα που προκύπτει από το ερώτημα που θέσαμε πριν από τις προσεγγίσεις Α και Β, θα πρέπει να αποφύγουμε τη σύγχυση των δύο εννοιών. Αυτό θα οδηγούσε και σε σύγχυση ως προς το πώς και με ποια κριτήρια γίνεται ο καθορισμός των σκοπών της δημόσιας διοίκησης. Να, πάλι, το μείζον πρόβλημα που μας αφορά, αλλά τώρα έρχεται από αλλού. Η τάση να συγχέονται οι δύο έννοιες είναι τάση υπαρκτή στην ιστορία των πολιτικών ιδεών. Γι' αυτό είναι σωστή η αρχική διάρθρωση του μαθήματος σε άξονες και θεματικές κατηγορίες που αρχίζουν από την αρχαιότητα και φτάνουν μέχρι σήμερα.

Πώς θα πρέπει, λοιπόν, να το χειριστούμε, στο πλαίσιο του μαθήματος, ώστε να διασφαλιστεί ότι, με την κατάλληλη και φιλοπόνως αποτελεσματική προσπάθεια, θα αποκτήσουν οι σπουδαστές τη γνώση να χειρίζονται παρόμοια προβλήματα; Προτεινόμενος, αλλά όχι δεσμευτικός και αποκλειστικός, βεβαίως, τρόπος, είναι, σε αρχικό στάδιο, να αναδειχθεί – μέσα από το μάθημα, μέσα από τη διδασκαλία και τη συμμετοχή των σπουδαστών και των σπουδαστριών, κατά τις συζητήσεις – ότι οι δύο έννοιες συγκροτήθηκαν, διαπλάστηκαν και έτυχαν των διαφόρων σημασιολογικών προσδιορισμών τους σε διαφορετικά ιστορικά πλαίσια. Σαφέστερα: οι διαφορετικές σημασιολογήσεις των δύο εννοιών προέκυψαν από διαφορετικές απαντήσεις σε διαφορετικά πολιτικά και δικαιοπολιτικά-νομικά ερωτήματα. Έτσι, θα καταλάβουμε πώς η σχέση κυριαρχίας, πολιτικής ελευθερίας και σκοπών της δημόσιας διοίκησης, που συναρθρώνονται με την αρχή του γενικού συμφέροντος, παρακολουθεί την πολιτική σκέψη και τα προβλήματα της Πολιτικής Φιλοσοφίας από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Για παράδειγμα, ας σκεφτούμε πώς τίθεται το ερώτημα περί τη σταθερότητα του άριστου πολιτεύματος, δηλαδή του μικτού πολιτεύματος, που περιγράφει ο Αριστοτέλης, ο Πόλυβιος και ο Κικέρων, με γνώμονα τη ρωμαϊκή δημοκρατία, ο Ακινάτης, ο Μαρσίλιος της Πάδοβας, ο Μακιαβέλι, ο Μοντεσκιέ και ο Ρουσσώ, και όλα τα παραπάνω θα γίνουν πολύ πιο ξεκάθαρα. Σε δεύτερο στάδιο, θα πρέπει να εξεταστεί το αν έχει νόημα να επιλέξει κανείς μία από τις δύο ακραίες προσεγγίσεις, δηλαδή τη συνεκδοχική χρήση των δύο εννοιών ή τον δογματικό χωρισμό τους, άρα, μέσα από ένα πιο κριτικό πρίσμα, να διερευνηθεί η κατάδειξη της ουσιαστικής τους συνάφειας, σε βάρος τόσο της ταύτισης-σύγχυσης όσο και του πλήρους χωρισμού τους. Έτσι έχει νόημα να δούμε το πρόβλημα της κυριαρχίας ως πρόβλημα διαφορετικών απαντήσεων σε συναφή ερωτήματα, που όλα απορρέουν από τον αρχικό ορισμό του προβλήματος, στον αρχαίο πολιτικό στοχασμό. Αυτός ο αρχικός ορισμός εξακολουθεί να υποφώσκει στο βάθος και των πιο σύγχρονων προσεγγίσεων, των αναθεωρήσεων και των αντιπαραθέσεων τους. Γι' αυτό θα πρέπει να συνδέσουμε τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης με τους σκοπούς της, την αρχή του γενικού συμφέροντος και

τη δημοκρατία, άρα με το πρόβλημα της κυριαρχίας και, αναγκαστικά, πλέον, με την ιδέα της ελευθερίας που προϋποθέτει η αρχή του γενικού συμφέροντος, δηλαδή την πολιτική ελευθερία.

Χωρίς κατανόηση της σχέσης μεταξύ σκοπών της δημόσιας διοίκησης και υπαγωγής τους στην αρχή του γενικού συμφέροντος, καθώς και σύνδεσης της αρχής του γενικού συμφέροντος με τη φύση της κυριαρχίας στη δημοκρατία, άρα και με γνώση και διαφορετικών θεωριών περί κυριαρχίας, η περιγραφή του τι πρέπει να κάνει η δημόσια διοίκηση σε μια συνταγματική, δημοκρατική πολιτεία θα είναι απλώς και ανωφελώς εργαλειακή. Αυτό το μάθημα αποσκοπεί ακριβώς στο αντίθετο και, γι' αυτό, το χρειάζονται τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης. Το χρειάζονται, επειδή οι έννοιες της κυριαρχίας, της πολιτικής ελευθερίας και, συνεπώς, του γενικού συμφέροντος και της συντακτικής εξουσίας είναι καθοριστικές, συγκροτητικές και οργανωτικές αρχές του κράτους δικαίου και της δημοκρατικής πολιτείας, σε συνθήκες αστικής κοινωνίας. Κατά συνέπεια, το χρειάζονται και όσοι θα στελεχώσουν τη δημόσια διοίκηση αυτής της πολιτείας, όπως, για να γράψει κάποιος, χρειάζεται να γνωρίζει όχι μόνο το αλφάβητο, αλλά και τη συγκρότηση και οργάνωση του λόγου σε προτάσεις. Ας δούμε ένα πρόβλημα τέτοιου επιπέδου, που εγγράφεται στον πυρήνα των γνώσεων που θα πρέπει να αποκτήσουν τα μελλοντικά στελέχη της δημόσιας διοίκησης: Αντέχουν η δημοκρατία και το κρατικό φαινόμενο να αντιμετωπίσουν τις σκληρές πιέσεις που προέρχονται από την παγκοσμιοποίηση, την νομισματική, ευρωπαϊκή ενοποίηση και τον ατομισμό, ο οποίος αναπτύσσεται σε βάρος της ιδιότητας του πολίτη, χωρίς την οποία απονοματοδοτείται η δημοκρατία; Μπορεί να αντιμετωπιστούν αυτές οι πιέσεις χωρίς κραταίωση της δημοκρατίας στο εσωτερικό και προβολή προς τα έξω; Θα πρέπει η δημόσια διοίκηση να συμβάλλει στην ανάπτυξη διαδικασιών ενσωμάτωσης των πολιτών στην πολιτική κοινωνία, ώστε να ενισχυθεί η συνοχή της και να περιοριστούν τα διαλυτικά φαινόμενα. Αυτό δεν συνεπάγεται ότι θα εξαλειφθεί ο πλουραλισμός ή ότι θα εξασθενίσει. Σημαίνει ότι θα ενισχυθούν οι συνεκτικοί δεσμοί μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών μερίδων με την ίση μεταχείρισή τους από τη δημόσια διοίκηση, άρα ότι θα εξαλειφθεί το καθεστώς των πελατειακών εκδουλεύσεων που παραβίαζε την αρχή της ισοπολιτείας και την εξ αυτής απορρέουσα αρχή της ίσης μεταχείρισης των πολιτών. Συνέπεια αυτού θα είναι να έχει συμβάλει η δημόσια διοίκηση στην ενίσχυση της πολιτικής ιδιότητας και να εμπνέει πρώτα απ' όλα στους ίδιους τους υπαλλήλους της την πολιτική υποχρέωση. Αυτό, όμως, προϋποθέτει ότι θα πρέπει να εμφορούνται από αυτήν τα ίδια τα στελέχη της. Αυτό είναι το *animus dominandi*, για το οποίο έγινε λόγος στην αρχή του κειμένου, των επιτελικών και άλλων στελεχών της δημόσιας διοίκησης. Τα παραπάνω σημαίνουν τόνωση της αυτοπεποίθησης των υπαλλήλων, ενθάρρυνση για ανάληψη πρωτοβουλιών αλλά

και προσωπικής ευθύνης. Συνεπάγονται επίσης ορθολογικό ανασχεδιασμό της οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης και αντίστοιχη τοποθέτηση και αξιοποίηση του υπάρχοντος δυναμικού. Τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης θα πρέπει να γνωρίζουν και να θυμούνται, όπως γνωρίζουν και θυμούνται το ονοματεπώνυμό τους, τη διεύθυνσή τους και την ημερομηνία και χρονολογία γεννήσεώς τους, ότι η δημοκρατία και το κρατικό φαινόμενο συνιστούν ουσιώδεις εκφράσεις της αυτονομίας της πολιτικής κοινότητας. Αυτό σημαίνει, με τη σειρά κατά τον ακόλουθο συλλογιστικό βηματισμό, που περιγράφει και τη συλλογιστική και μεθοδολογική οργάνωση του περιεχομένου και διάρθρωση των αξόνων του μαθήματος, ότι η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να λειτουργεί ως μηχανισμός ενίσχυσης και ανάπτυξης της πολιτικής κοινότητας, δηλαδή της συντεταγμένης ενότητας των πολιτών που έχουν πολιτικά δικαιώματα και υποχρεώσεις και είναι δυναμικά υποκείμενα ίσου πολιτικού αυτοκαθορισμού. Χωρίς αυτή την πολιτική έννοια του λαού, κατ' αναλογία προς μια έννοια πολιτικού Δήμου, δεν είναι δυνατό να συλλάβουμε την ιστορική δυνατότητα μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτείας, με συνταγματική συνοργάνωση. Ακόμη σαφέστερα: χωρίς τα παραπάνω δεν μπορούμε να απαντήσουμε, ούτε καν να θέσουμε ή να συλλάβουμε, το καθοριστικό ερώτημα: Πώς είναι δυνατό να υπάρξει κοινό ευρωπαϊκό Σύνταγμα, χωρίς μια ιδέα ευρωπαϊκού Δήμου, ο οποίος θα είναι το συντακτικό υποκείμενο, ο φορέας της συντακτικής εξουσίας αυτού του κοινού Συντάγματος; Μια τέτοια σημασία του ευρωπαϊκού «λαού» προϋποθέτει αφαίρεση όλων των πολιτικών γνωρισμάτων των λαών των επιμέρους εθνικών κρατών, συμπερίληψή τους σε μια κοινή ιδέα της έννοιας του ευρωπαϊκού λαού, με παράλληλο σεβασμό και διαφύλαξη όλων των ιδιαίτερων ιστορικών, πολιτισμικών και άλλων γνωρισμάτων κάθε ευρωπαϊκού λαού.

Αυτή είναι η ιστορική προοπτική μέσα από την οποία θα πρέπει να βλέπει την εξέλιξή της μια δημόσια διοίκηση που θέλει να έχει μέλλον όχι ως μηχανισμός διεκπεραίωσης πελατειακών σχέσεων, αλλά ως στρατηγείο για την ανάπτυξη της χώρας και την υπεράσπιση της πολιτικής κοινωνίας και της δημοκρατίας, όπως ορίζει ο δημοκρατικός πατριωτισμός και το ρεπουμπλικανικό του περιεχόμενο από τη Γαλλική Επανάσταση και τον Ρήγα Φεραίο μέχρι τις πιο σύγχρονες εκφάνσεις του δημοκρατικού συνταγματισμού. Η δημόσια διοίκηση πρέπει να λειτουργεί διά της υπαγωγής της στις αξίες του ευρωπαϊκού, συνταγματικού πολιτισμού και της ρεπουμπλικανικής, πολιτικής σημασίας της ελευθερίας στη δημοκρατία. Όλα αυτά εξαίρουν το καθοριστικό ρόλο τον οποίο μπορεί και οφείλει να διαδραματίσει η δημόσια διοίκηση και ως προς την αντιμετώπιση των δυσλειτουργικών προβλημάτων τα οποία εγγράφονται στο πλαίσιο της γενικότερης και βαθιάς κρίσης της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Η θεσμική ανανέωση της δημοκρατίας δεν επιτυγχάνεται χωρίς την αναλόγως και καταλλήλως

	<p>λειτουργούσα δημόσια διοίκηση, διότι δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί η ύπαρξη και λειτουργία μιας δημοκρατίας του γενικού συμφέροντος, χωρίς ένα εύρυθμα λειτουργούντα διοικητικό μηχανισμό, ο οποίος θα καθοδηγείται από την αρχή του γενικού συμφέροντος, δηλαδή την αρχή η οποία θα αποτελεί τον σταθερό του προσανατολισμό. Αυτό σημαίνει ότι τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης θα αντιλαμβάνονται ότι, σε καιρούς σημαντικών και εξόχως καθοριστικών διακινδυνεύσεων, η αρχή του γενικού συμφέροντος δεν αποτελεί απλώς το αόριστο συμφέρον όλων, αλλά αρχή η οποία συγκαθορίζεται από τις υπαρκτές κοινωνικές αντιθέσεις και τις διογκούμενες ανισότητες, που προκρίνουν τα επιμέρους συμφέροντα, τα οποία εύρισκαν στη δημόσια διοίκηση τον χώρο της βαθιάς τους διείσδυσης. Τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης, λοιπόν, θα πρέπει να εμφορούνται από το <i>animus dominandi</i>, το <i>homo politicus</i>, δηλαδή τον πολίτη ο οποίος είναι ο δρων κατά την πολιτική συμμετοχή, ο φορέας της πολιτικής υποχρέωσης και της κανονιστικής πρωτοκαθεδρίας του πολιτικού δικαιώματος και όχι, απλώς, όπως κατά την αρχική διαμόρφωση, ο υπήκοος ή πολίτης-εκλογέας και μόνον. Αυτό σημαίνει ότι η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να λειτουργεί με γνώμονα την αρχή της ίσης μεταχείρισης επί τη βάση της κανονιστικής πρωτοκαθεδρίας του ανωτέρω δικαιώματος, αλλά και της αρχής της καθολικής, δημοκρατικής ισότητας, από την οποία απορρέει η δυνατότητα αναγνώρισης τέτοιου δικαιώματος. Άλλωστε, η πελατειακή λειτουργία της δημόσιας διοίκησης είναι αυτή που μετέτρεψε τα δικαιώματα σε προνόμια. Τα τελευταία, σε σχέση με τα πρώτα, διαφέρουν ως προς το ότι δεν αναγνωρίζονται, αλλά απονέμονται, και η απονομή του είναι επιλεκτική, όχι καθολική αναγνώριση, επειδή τα προνόμια δεν υπάγονται στην αρχή της ισότητας και, γι' αυτό, άλλωστε, συνιστούν εκφυλιστικές παραφθορές και παραβιάσεις της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Πρέπει, λοιπόν, να το γνωρίζουν αυτό τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης, όχι ως κενόηχη κατήχηση, αλλά ως στιβαρή ανάλυση, που να αναδεικνύει τη σχέση ανάμεσα στο <i>animus dominandi</i>, την αξιοπρέπεια των πολιτών και την αρχή του γενικού συμφέροντος. Το τελευταίο συντίθεται μέσα από το σύνολο των θεσμικών λειτουργιών των κρατικών οργάνων και του συνόλου των οργάνων της δημόσιας διοίκησης. Η τελευταία, μάλιστα, θα πρέπει να προβληματίζεται και για την περιφερειακή οργάνωση της δημοκρατίας, δηλαδή για τη συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη θεσμική ανανέωση της δημοκρατίας, όχι μόνο μέσω της αντιστάθμισης και εξισορρόπησης των αντιπροσωπευτικών λειτουργιών με τους θεσμούς της άμεσης συμμετοχής, αλλά και με τη συνεργασία με την κεντρική διοίκηση. Όλα αυτά μπορούν να εξηγηθούν και να αναλυθούν στο πλαίσιο του μαθήματος της Πολιτικής Φιλοσοφίας και του εξεταζόμενου ρόλου της δημόσιας διοίκησης στο σύγχρονο κράτος.</p>
2.	<p>Δεν πρόκειται απλώς για δεξιότητες, αλλά για την πρακτική κατανόηση και άσκηση στο είδος γνώσης που προαπαιτείται,</p>

	<p>ώστε να αποκτηθεί η ικανότητα ευθύβολου και ακριβούς εντοπισμού προβλημάτων, συνολικής σύλληψής τους, αλλά και εστίασης σε συγκεκριμένα σημεία τους, καθώς και ευχερούς πραγμάτευσής τους. Τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης οφείλουν να γνωρίζουν πώς θα συλλαμβάνουν ένα πρόβλημα και πώς θα το ορίζουν με σαφήνεια, ώστε να το πραγματεύονται με επιτυχία, επαρκή τρόπο τόσο προφορικός όσο και γραπτώς. Αυτός ο επαρκής τρόπος θα είναι δηλωτικός τόσο της επιστημονικής-γνωσιοθεωρητικής τους συγκρότησης όσο και της πρακτικής τους αντίληψης κατά την επικοινωνία τους τόσο με τους υφισταμένους όσο και με τους προϊσταμένους τους. Για παράδειγμα: το πρόβλημα της εφαρμογής του νόμου και η ασυμμετρία της καθολικότητάς του, ως προς το εύρος των περιπτώσεων που μπορεί να περιλάβει, σε αντιδιαστολή προς το πλήθος και την ανομοιογένεια των συναφών περιπτώσεων, θεραπεύεται με την πολυνομία ή με την ικανότητα να μπορεί κανείς να συλλαμβάνει τη δυνατότητα υπαγωγής περιπτώσεων στα εκ του νόμου προβλεπόμενα, χωρίς να απαλείφει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης περίπτωσης; Ποιο είναι το κατάλληλο κριτήριο: η άκαμπτη εφαρμογή του νόμου ή διευθέτηση διαφορών και η επιδίωξη επωφελών ισορροπιών με γνώμονα το γενικό συμφέρον, αλλά και χωρίς να χάνουμε από τα μάτια μας τα πραγματικά προβλήματα των πραγματικών ανθρώπων, οι οποίοι πρέπει να προσβλέπουν στη δημόσια διοίκηση όχι ως μηχανισμό πελατειακών εξυπηρετήσεων των επιμέρους συμφερόντων, αλλά ως σύνολο οργάνων χωρίς το οποίο δεν υπηρετείται η δημοκρατία, το γενικό συμφέρον και η αξιοπρέπεια των πολιτών;</p>
<p>3. Στάσεις/Συμπεριφορές</p>	<p>Κριτική στάση και ικανότητα, εδραίωση του αυτοκυρίαρχου πνεύματος σύλληψης και αντιμετώπισης προβλημάτων, που, εκτός από τον πρόδηλο επιστημολογικό τους χαρακτήρα, απλοποιούνται και αντιστοιχούν σε απολύτως πρακτικά προβλήματα που τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης θα αντιμετωπίσουν κατά την αντιμετώπιση των καθηκόντων τους τόσο ως προς τη σχέση τους με το προσωπικό της διοίκησης όσο και ως προς το ζήτημα της υπηρετήσης των σκοπών της διοίκησης, της παρακολούθησης του βαθμού στον οποίον αυτοί οι σκοποί είναι κατανοητοί από το προσωπικό της διοίκησης, της αξιοποίησης του λεγόμενου «διανοητικού κεφαλαίου» της διοίκησης, της εφαρμογής του νόμου, της αντιμετώπισης των ζητημάτων που εμφοιλοχωρούν στη σχέση δικαιοσύνης και δικαίου. Η επιτελική εργασία στη δημόσια διοίκηση είναι εξειδίκευση του <i>animus dominandi</i>, δηλαδή του «πνεύματος της κυριαρχίας», ενός από τα κυριότερα προβλήματα της Πολιτικής Φιλοσοφίας από τον «Πολιτικό» του Πλάτωνα και τα «Πολιτικά» του Αριστοτέλη, τον Ακινάτη, τον Μαρσίλιο της Πάδοβας, τον Μακιαβέλι, τον Κικέρωνα, τον Χομπς, τον Ρουσσώ μέχρι και τη Γαλλική Επανάσταση. Τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης, εάν δεν γνωρίζουν τι είναι αυτό, δεν θα ξέρουν, επί της ουσίας, τι θα είναι και κυρίως τι θα πρέπει να είναι οι ίδιοι.</p>

**Μέθοδοι Διδασκαλίας /
Εκπαιδευτικές Τεχνικές**

Προφορική παράδοση, διάλογος επί των ζητημάτων που ετέθησαν κατά την παράδοση, εργασίες, συζήτηση επί της μεθόδου για τον χειρισμό γνωσιοθεωρητικών και μεθοδολογικών προβλημάτων. Ο διδάσκων υποχρεούται να κάνει πλήρη παράδοση του μαθήματος με σαφήνεια, αναλυτικά παραδείγματα, όποτε αυτό είναι αναγκαίο, ανάλυση προβλημάτων, διατύπωση θέσεων ως προς τα αναλυόμενα προβλήματα και σύνταξη, οργάνωση και ανάπτυξη επιχειρημάτων που θα υποστηρίζουν και θα δικαιολογούν τις προβαλλόμενες προς αυτά τα προβλήματα θέσεις. Έχει σημασία, για καθένα από τα σχετικά προβλήματα, που, συχνά, μπορεί να είναι μέρη ενός ευρύτερου, μείζονος προβλήματος, να διατυπώνονται διαφορετικές και αντιπαρατιθέμενες μεταξύ τους θέσεις, άρα και αντίστοιχα επιχειρήματα, που θα αναλύονται χωριστά, στη συνέχεια θα εξετάζονται στη συνάφειά τους και, τέλος, θα ανάγονται στο γενικό, μείζον εξεταζόμενο πρόβλημα, που καλό θα είναι να μην είναι αμιγώς – αν και δύσκολα υπάρχει κάτι τέτοιο – επιστημολογικό-γνωσιοθεωρητικό πρόβλημα, αλλά να τονίζονται οι διαστάσεις του που αγγίζουν τη λειτουργία και τους σκοπούς της δημόσιας διοίκησης, όπως έχουν απασχολήσει την Πολιτική Φιλοσοφία. Το παρακάτω διάγραμμα μεθοδολογικής οργάνωσης της εργασίας είναι ενδεικτικό και εξεικονίζει το στόχο της προς εκπόνηση εργασίας, που είναι το κύριο, αλλά όχι αποκλειστικό, όπως θα διατυπωθεί στο τέλος του διαγράμματος, μέσο αξιολόγησης των σπουδαστών και των σπουδαστριών. Έχει σημασία να τονισθεί ότι τα κριτήρια οργάνωσης και αξιολόγησης της εργασίας θα πρέπει να είναι ο σαφής προσδιορισμός του εξεταζόμενου προβλήματος. Ο συσχετισμός τους με συναφή προβλήματα και η δυνατότητα διαίρεσής του σε επιμέρους προβλήματα. Η δυνατότητα συνάρθρωσης και αναγωγής των επιμέρους προβλημάτων στο αρχικό, κύριο πρόβλημα και, βεβαίως, η διατύπωση σαφούς θέσης ως προς το πρόβλημα, την οποία θα πρέπει να υποστηρίξει ο σπουδαστής με επαρκή επιχειρηματολογία, καθώς και ο συσχετισμός της με άλλες συναφείς, παραπλήσιες ή και αντίθετες, θέσεις, καθώς και ο έλεγχος των επιχειρημάτων που τις στηρίζουν. Αυτός ο στόχος προϋποθέτει, για την επίτευξή του, τον ακριβή ορισμό των εννοιών, την αναλυτική σαφήνεια και απλότητα στο ύφος και τη διατύπωση και τη δυνατότητα σαφών εννοιολογικών-λογικών διακρίσεων. Πιο συγκεκριμένα: οι σπουδαστές θα πρέπει να δομούν την εργασία μαθαίνοντας – ασκούμενοι σε αυτό – πώς να συνθέτουν και πώς να διαιρούν-αναλύουν τις έννοιες, όταν τις κατανοούν ή τις διατυπώνουν γραπτώς (γραπτή εργασία) ή προφορικά. Γι' αυτό ο άλλος, αλλά όχι ισοσθενής, τρόπος αξιολόγησης θα είναι η συμμετοχή τους στο μάθημα σε συζητήσεις επί συγκεκριμένων προβλημάτων όπου θα δοκιμάζουν και θα καλλιεργούν την ικανότητά τους στη σύλληψη, ακριβή διατύπωση και περιγραφή, αλλά και ανάλυση προβλημάτων, καθώς και στη συναφή με αυτά επιχειρηματολογία. Είναι στην κρίση του καθηγητή ο

συσχετισμός της συμμετοχής στο μάθημα με την επίδοση στην εργασία, ώστε να προκύψει επαρκής τελική, αξιολογική κρίση.

Οι σπουδαστές, τόσο διά της συμμετοχής στο μάθημα όσο και – κυρίως – με την εκπονούμενη γραπτή εργασία θα πρέπει να μάθουν και να δείξουν ότι ξέρουν πώς μπορούν να ορίσουν τις κύριες έννοιες ενός προβλήματος στην πολλαπλότητα των μορφών του (π.χ. θα μπορούσε να είναι και ένα πρακτικό, διοικητικό πρόβλημα, που, σχεδόν ποτέ, δεν εκφράζεται με έναν τρόπο, γιατί, άλλωστε, δεν είναι προκαθορισμένη η εκδήλωσή του), χωρίς να αποκοπεί από την ενότητά του, δηλαδή από το πλαίσιο και την κατάσταση μέσα στην οποία προέκυψε και σε συνδυασμό με άλλα προβλήματα. Κάθε πρόβλημα, δηλαδή, και κάθε κύρια έννοια αυτού του προβλήματος θα πρέπει να μπορούν να την κατατάξουν σε ένα είδος και ακολούθως σε ένα γένος, ώστε, στο τέλος, να μπορούν να το αναλύουν, να το ξετινάζουν, επί το απλούστερον, μέχρι τα έσχατα στοιχεία που το συναπαρτίζουν. Και σε τι βοηθάει αυτό; Βοηθάει στο εξής καθοριστικό: Με αυτό τον τρόπο οικοδομούμε ένα σύστημα εννοιών, με το οποίο σκεφτόμαστε από ένα γνωσιοθεωρητικό-επιστημολογικό ή ηθικοπολιτικό πρόβλημα μέχρι ένα πρακτικό πρόβλημα της καθημερινής προσωπικής ζωής ή της καθημερινότητας της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης ή και ένα καθοριστικής, επιτελικής σπουδαιότητας πρόβλημα, για το οποίο ένα στέλεχος της διοίκησης θα πρέπει να πάρει σχετικές αποφάσεις. Μέσα σε αυτό το σύστημα-σύνολο εννοιών κάθε έννοια έχει συγκεκριμένη θέση. Όταν καταφέρουμε να βρούμε και να ορίσουμε τη θέση καθεμιάς έννοιας, τότε την έχουμε, πλέον, αποσαφηνίσει στον νου μας, άρα μπορούμε να την σκεφτούμε.

Ας το δούμε και ανάποδα: χωρίς έναν τέτοιον οργανωμένο τρόπο σκέψης πώς μπορεί κανείς να συλλάβει το πρόβλημα και να σκεφτεί πιθανές σωστές λύσεις, άρα να επιλέξει ποια θα κρατήσει και θα προκρίνει ως ορθή και ποιες θα απορρίψει; Με ποια κριτήρια; Αυτό είναι αναγκαίο για τον καθημερινό άνθρωπο, πολύ περισσότερο για το στέλεχος της δημόσιας διοίκησης, που από την ικανότητά του να παίρνει γρήγορα ορθές αποφάσεις κρίνονται πολλά. Να, λοιπόν, πού στοχεύει η άσκηση στον μεθοδικό, οργανωμένο τρόπο σκέψης: να υπάρξουν, να εκπαιδευτούν στελέχη της δημόσιας διοίκησης που θα είναι ικανά για την εξεύρεση δύσκολων και απαιτητικών λύσεων, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίζουν διαρκώς τα αναφυόμενα προβλήματα που παρουσιάζονται κάθε στιγμή, άρα να μπορούν να ανταποκρίνονται διαρκώς σε κρίσιμες καταστάσεις. Θα πρέπει να ασκηθούν σε μεθοδικό τρόπο σκέψης και με τη συνεχή άσκηση να μπορούν να υιοθετούν και να προκρίνουν άμεσα καινούργιες πλήρεις απόψεις και προτάσεις, ολοκληρωμένες, συνεκτικές θεωρήσεις προβλημάτων, που ξεπηδούν από παντού, πολιτικής και εναλλακτικών λύσεων. Θα πρέπει να είναι ικανά στη σύλληψη και τον σχεδιασμό άμεσων και συστηματικών διερευνήσεων και πιθανών τοποθετήσεων,

	<p>αλλά, ταυτοχρόνως, να μπορούν να αναλύουν τις συνέπειες που θα μπορούσαν να προκύψουν από άλλες πιθανές, διαφορετικές επιλογές.. Τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης, έχοντας ασκηθεί στο να σκέφτονται, όπως περιγράφηκε παραπάνω, θα πρέπει να μπορούν να απλοποιούν τις καταστάσεις σε τέτοιο σημείο, ώστε να δύνανται να επιλέγουν την πλέον ευχερή, πρακτική μεθόδευση που θα τους επιτρέπει να λαμβάνουν κρίσιμες αποφάσεις και να δρουν προς εφαρμογή αυτών. Γι' αυτό χρειάζεται να ασκηθούν στα παραπάνω.</p>	
Αξιολόγηση Μαθήματος / Εργαστηρίου (Σημειώστε με X)		<p>Το μάθημα θα αξιολογείται βάσει της γραπτής εργασίας, κυρίως, αλλά και της δημιουργικής συμμετοχής στο μάθημα. Λόγω των όσων εκτέθηκαν παραπάνω δεν είναι δυνατή οποιαδήποτε ποσοτικοποίηση, που θα χρησίμευε μόνο στη βαθμοθηρική διαπραγμάτευση της τελικής αξιολόγησης. Όπως και στο Πανεπιστήμιο τα παραπάνω απόκεινται στην ευθύνη του καθηγητή. Το ίδιο ισχύει και για κάθε διευκρίνιση προς του σπουδαστές και τις σπουδάστριες.</p>
		<p>i. Εκπόνηση ατομικής εργασίας . ii. Το θέμα της εργασίας επιμερίζεται σε τρία μέρη. Κάθε μέρος μπορεί – όχι υποχρεωτικά – να διαιρείται σε τρεις ενότητες. iii. Η τριμερής διαίρεση εξυπηρετεί καλύτερα τους ακόλουθους επιδιωκτέους στόχους: Α. Σαφής ορισμός του προβλήματος και ανάλυσή του στα αντίστοιχα μέρη. Β. Τα αντίστοιχα μέρη του βασικού προβλήματος, στη συνέχεια, διαιρούνται σε υποσύνολα προβλημάτων, που είναι πραγματεύσιμα στα αντίστοιχα κεφάλαια εκάστου μέρους. Γ. Τα περιλαμβανόμενα, σε αυτά τα υποσύνολα, μικρότερα προβλήματα αναλύονται στις αντίστοιχες ενότητες που συναπαρτίζουν τα μέρη της εργασίας. iv. Έτσι, εξασφαλίζεται η απαιτούμενη μεθοδολογική συνοχή, καθώς και η ευμέθοδη διάταξη των επιχειρημάτων, τα οποία στηρίζουν τις θέσεις που διατυπώνει και υπερασπίζεται ο σπουδαστής ή η σπουδάστρια, πάντοτε σε αναφορά με ορισμένο, αντίστοιχο της υποστηριζόμενης θέσης, πρόβλημα. v. Το iii διασφαλίζει και την αναγκαία εννοιολογική ακρίβεια, τόσο ως προς τον ορισμό και τη διατύπωση των προβλημάτων-ερωτημάτων όσο και ως προς τη συναφή επιχειρηματολογία. Ως προς την τελευταία, ο σπουδαστής οφείλει να ασκηθεί στο να εκθέτει συστηματικώς τα επιχειρήματά του, στηριζόμενος στις αρχές της οικονομίας και της απλότητας της μεθόδου και των επιχειρηματολογικών μέσων. Παράλληλα θα πρέπει να εξοικειωθεί με θεωρητικές</p>

		<p>προσεγγίσεις και απόψεις που αντίκεινται στις δικές του και να τις υποβάλλει ευχερώς σε έλεγχο αλλά και σύγκριση με τις δικές του θέσεις, ώστε να ασκεί αναστοχαστικό έλεγχο και στις δικές του απόψεις.</p> <p>vi. Το iv. επιτρέπει, εκτός από την ανάλυση των εννοιών, των προβλημάτων και των επιχειρημάτων, έτσι όπως εκτέθηκαν στις τέσσερις προηγούμενες προκειμένες, και την αναγκαία ανασυγκρότησή τους. Το τελευταίο σημαίνει ότι ο σπουδαστής, κατά το τελικό μέρος της εκπόνησης της εργασίας, διανύει την αντίστροφη μεθοδολογική πορεία από την αρχική: ξεκινά από το γενικό πρόβλημα, το οποίο επιμερίζει σε μικρότερα μέρη, που τα αναλύει χωριστά και αναζητεί τις επιμέρους, εσωτερικές τους συνδέσεις, ενώ, παραλλήλως, διατυπώνει και υπερασπίζεται συγκεκριμένες θέσεις, σε σχέση με αυτά τα προβλήματα, ερχόμενος σε κριτικό διάλογο με διαφορετικές ή και αντίπαλες θέσεις. Αυτή η μεθοδολογική κίνηση αντιστοιχεί στην ανάλυση. Στη συνέχεια, αναδιοργανώνει τα συμπεράσματα και τις θέσεις που προέκυψαν από την αναλυτική διεργασία και τα ελέγχει από το τέλος, δηλαδή ξεκινά από τα μικρότερα μέρη των προβλημάτων, στα οποία διαιρέθηκε το αρχικό πρόβλημα, από τις επιμέρους έννοιες των πιο κεντρικών εννοιών, που περιέχονται στα προβλήματα, και από τα επιμέρους επιχειρήματα της βασικής επιχειρηματολογίας, και κατευθύνεται προς την αρχή της προβληματικής που εξέθεσε, προκειμένου, στο τέλος αυτής της πορείας, να διακριβώσει αν επιβεβαιώνονται οι αρχικές υποθέσεις τις οποίες χρειάστηκε να κάνει, για να αντιμετωπίσει το βασικό πρόβλημα-θέμα της εργασίας. Αυτή η μεθοδολογική κίνηση αντιστοιχεί στην ανασυγκρότηση. Και οι δύο κινήσεις – δηλαδή και η ανάλυση και η ανασυγκρότηση των εννοιών και των επιχειρημάτων – αποτελούν τα όρια του μεθοδολογικού πλαισίου της εργασίας.</p>
Προϋποθέσεις Υποδομών	Δεν υπάρχουν σημαντικές τεχνικές προϋποθέσεις.	
Απαραίτητα Εκπαιδευτικά Μέσα	Στην ευχέρεια των διδασκόντων η προβολή διαφανειών, χωρίς να είναι υποχρεωτική και χωρίς να υποκαθιστά την αμεσότητα της προφορικής παράδοσης και της συμμετοχής.	
Απαραίτητο Λογισμικό		
Εκπαιδευτικό – Υποστηρικτικό	X	Σημειώσεις Εισηγητή

Υλικό (Σημειώστε με X)		
	X	Άρθρα – Μελέτες – Αποσπάσματα
		Εγχειρίδια Χρήσης
	X	Διαδικτυακοί Τόποι
	X	Σχετική Βιβλιογραφία

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ / ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ**

α/α	Τίτλος Διδακτικής Ενότητας	Αναλυτική Περιγραφή Διδακτικής Ενότητας	Διάρκεια (ώρες)

Βιβλιογραφία	
---------------------	--

Διαδικτυακοί Τόποι	electra.lis.upatras.gr/index.php/axiologika karagiorgas-foundation.gr/ www.constitutionalism.gr/ www.idkaramanlis.gr/Φιλελεύθερη Έμφαση
---------------------------	--

Ο/οι Εισηγητής/ές
Στέφανος Δημητρίου
Αναπληρωτής Καθηγητής Πολιτικής
Φιλοσοφίας

